

Lise Lyck, búskaparfrøðingur:

Den Danske Bank stýrir Føroyum

Við at bjarga teimum føroysku bankunum heldur enn at lata teir fara á heysin, spardi danska bankaskipanin tvær milliardir. Harafturat hevði loysnin við sær, at Den Danske Bank hevur alt búskaparligt vald í Føroyum í dag. Føroyingum hjálpir loysnin ikki!

Lise Lyck undirvisar á Keypmannahavnar Universiteti. Hon tosaði um politisku og búskaparligu fylgjurnar av kreppuni, og møguleikarnar fyri at koma úr henni.

Hon er búskaparfrøðingur og hevur sýnt stóran áhuga fyri tí, sum er hent í Føroyum seinna tíðina. Hon heldur sera lítið um danska politikkinn mótevnis Føroyum og hevur m.a. verið í almennum orðaskifti við Poul Nyrup Rasmussen um hetta.

Lise Lyck visti fyrst á nakrar orsøkir til kreppuna — og tað eru ikki heilt tær somu, vit plaga at hoyra:

Múrin fall

Hon sá ikki burtur frá skeiva føroyska politikkinum, men høvuðsorsøkirnar til støðuna helt hon eru at finna úttanfyri Føroyar. Og tað er fyrst og fremst, at múrin er fallin.

Prisurin á føroyskum fiski hevur verið ásettur av tí rættliga afturlatna vestur-europeiska marknaðinum. Var lítill fiskur hækkaði prisurin, og umvent.

Hesin marknaður er fullkomuliga broyttur eftir at múrin er fallin. Tí sjálvt tá prisurin er í botni, verður marknaðurin yvirflytur av fiski eystanifr. Fyri eystur-europearar er prisurin jú altíð góður vestanfyri, samanber við tað, sum fæst eystanfyri. Hetta hevur pressað

prisin í botn, og tað rakar jú Føroyar harðari enn nakad annað samfelag.

Harafturat kemur, at vit eru knýtt til ta dansku krónuna.

Danska krónan er síðani september í 1992 revaluerad 5% í mun til D-markin, og samstundis eru bæði norska krónan og pundið nógv devaluerad. Hetta hevur gjørt tað ógjørlegt hjá føroyingum at kappast í prisi.

Skal Nielsen og danska stjórnin

Ofra verður sagt, at landsstýrið átti at lurtad meiri eftir tí, Ráðgevgandi nevndin segði. Men Ráðgevgandi nevndin er jú til fyri at geva dansku stjórnini og danska fólkatigninum boð um støðuna.

Men hesi ikki so frægt sum svaraðu til hesar ávarðingar, og tað heldur Lise Lyck man hava gjørt sitt til, at heldur ikki føroysku myndugleikarnir tóku tað í álvara.

Hon fýltist eisini á sjálva skipanina við Ráðgevgandi nevndini.

Her hava nakrir búskaparfrøðingar sitið og skrivað rapport eftir rapport, úttan at nakar politiskur myndugleiki hevur verið forpliktadur til so mikið sum at umrøtt tær. Tað tykist þúra meningsleyst, helt hon.

Stuðulin

Blokkstuðulsskipanina — og stuðulsskipanina sum heild — helt hon eisini hevur fært okkum í óföri.

Tað ger ongan búskap tryggan soleiðis at fáa veldugar upphæddir pumpaðar inn, segði hon. Tað tryggjar ikki sunnar iløgur, men førir tað, ein kallar fyri »risk-management« við sær.

IMF bara millum-lið

Tá Figgigargrunnurin varð stovnaður 6. oktober, mistu føroyingar sínar møguleikar fyri sjálvir at stýra búskapinum, heldur Lise Lyck. Flestu limirnir eru jú danir, og formaðurin er tjóð-bankastjóri Rickard Mikkelsen.

Tað er danska stjórnin sum hevur sett krøvini um javnvág á figgjarlógini, lønarniðurskurd, ongi úttanlandslán o.a., sigur hon. Búskaparfrøðingarnir frá IMF hava bara verið nýttir til at legalisera tey.

Danske Bank ræður

Den Danske Bank hevði tap milliardir, um alt tað hann er við í Føroyum hevði farið.

Orsøkir til og loysnir upp á støðuna í Føroyum

Farna vikuskifti skipaðu lesanfi føroyingar í Keypmannahavn fyri einum stórum, væleydnadum og sera áhugaverdum seminari um støðuna í Føroyum. Knappliga 100 fólk lut-tóku, og fyrilestrarhaldarar vóru úr øllum norðurlondum.

Sosialurin var við á seminarinum, og vit fara í dag og morgin at hava frásagnir haðani.

Føroyum í sambandi við fálittibugv.

Henda loysn hevði við øðrum orðum havt við sær, at danska bankaverðin hevði goldi tað mesta, og kundar Sjóvinnubankans høvdu so mist í sambandi við tað, id hevði farið á heysin. Hvussu tað hevði ávirkað føroyska búskapin í aðrar mætar er eitt sindur ilt at siga.

Heimastýrslógin einki verd

Nógv hevur verið tosað um, í hvønn mun heimastýrslógin tryggjar Føroyum sjálvsavgerðarrætt. Hetta heldur Lise Lyck vit hava fingið svar uppá seinastu mánaðirnar: Føroyingar hava mist allan sin búskaparliga sjálvsavgerðarrætt, úttan at eitt komma er flutt í heima-stýrslógin!

Loysnin dugir ikki

Eitt annað sum er lítið vert, er tann búskaparliga endurreisingarætlan, føroyingum nú er álagt at fara igjøgnum.

Henda ætlan loysir onga kreppu! sigur Lise Lyck. Orsøkirnar eru fleiri:

Í fyrsta lagi hevur hon einki atlit til aðurnevndu orsøkir til, at føroyskur fiskur er ov dýrur í mun til fisk frá eysturlondunum, norskan fisk og enskan fisk.

Í øðrum lagi umfatir endurreisingarætlanin ikki eina umfigning av føroysku skuldini. Tað er neyðugt at umleggja uml. 4-5 mia. av skuldini, og hetta hevði kostað danska statinum millum eina hálva og eina milliard.

Hetta er neyðugt, men tað visir seg ikki at vera politiskur vilji í Danmark til at gjalda meira fyri Føroyar, sigur Lise Lyck.

Føroysk argument

Fyri at fáa danir at ganga við til eina umlegging av skuldini — sum alto er tvingandi neyðug — kunnu føroyingar politiskt argumentera fyri, at ein umlegging forðar fyri størri tapum hjá donskum kreditfello-gum.

Harafturat kundi landsstýrið brúkt argumentið um tað veldigu sparing fyri

Jonhard Eliassen, búskaparfrøðingur:

800 milliónir

Jonhard Eliassen er júst útbúgvinn sum búskaparfrøðingur og hann hevur skrivað eina nógv rósta serratgerð um føroysku bankarnar og komandi leiklutin hjá landsbankanum.

Jonhard var ikki samdur við Lise Lyck um, at føroyingar høvdu fingið tvær milliardir frá bankatryggingini, um Sjóvinnubankin fór á heysin.

— Eg havi eisini roynt at roknað hetta tal út, og eg eri komin fram til, at vit høvdu fingið 800 milliónir, segði hann.

